

3. *lors même que* (*Lors même que j'aurais travaillé deux fois plus, elle n'en serait pas contente.*),
4. *en cas que* (viz užívání subjunctivu, str. 166).

Podmínkové souvětí nemusí být uvedeno žádnou spojkou (*Je serais à votre place, j'agirais tout autrement.*). V tom případě však byvá pravidlem inverze (*Vous-lez-vous connaître Paris, transportez-vous au centre de la ville.*) a někdy i užití plus-que-parfait nebo imparfait du subjunctif (*Est-il été à ma place, il aurait agi comme moi. Il paraitra, dit-il aller nu-pieds.*).

V čelo hlavní věty lze posadit *que* (*Vous me le donneriez que je ne le voudrais pas.* „Nechtěl bych to, ani kdybyste mi to dával.“).

Kromě podmínek se přítomným kondicionálem vyjadřuje ještě:
1. sdělení nebo otázka vyjadřující pochybnost (*La signature du traité serait une question de quelques jours.* „Podpis smlouvy prý již je jen otázkou několika dní.“ *Vous feriez cela?*),
2. zdvořilá žádost (*Vousriez-vous me prêter ce livre? Oseriez-je vous le demander?* „Směl bych vás o to požádat?“),
3. nesmělý rozkaz nebo přání (*Tu devrais le faire. — J'aimerais bien y aller. Serait-ce possible?*),
4. zdvořilé odmítnutí (*Je ne pourrais pas venir vous prendre.*),
5. následnost po ději minulém (*Jean prit une résolution: il ferait son droit.* — Viz též následnost času).

Minulým kondicionálem se kromě podmínek vyjadřuje ještě:
1. sdělení nebo otázka vyjadřující pochybnost (*Il aurait gelé cette nuit.* „Dnes v noci asi mrzlo.“ *M'aurait-il trompé?* „Ze by mě byl oklamal?“),
2. zcela dokončený děj, následující po nějakém ději minulém [*J'ai appris qu'il serait parti ce soir.* „Dověděl jsem se, že dnes večer bude pryč (odjede).“].

Soulednost času
(Cvič. str. 77)

Je-li sloveso hlavní věty v čase přítomném nebo budoucím, jsou ve vedlejší větě časy odpovídající i našemu českému způsobu myšlení:

<i>Il sait „ví“</i>	} <i>que</i>	} <i>je viens „že přicházím“</i>	
<i>Il faut qu'il sache „musí vědět“</i>			<i>je suis venu „že jsem přišel“</i>
<i>Sache „věz!“</i>			<i>je vins (řídké) „že jsem přišel“</i>
<i>Sachant „věda“</i>			<i>je venais „že jsem přicházel“</i>
<i>Il saura „bude vědět“</i>		<i>je viendrai „že přijdu“</i>	
		<i>je viendrais „že bych přišel“</i>	
<i>Il saurait „věděl by“</i>		<i>je serais venu (si...) „že bych byl přišel“</i>	

Je-li sloveso hlavní věty v některém z minulých časů, vyjadřuje se (jak patrně z následujícího přehledu) současnost imperfektem, předčasnost plusquamperfektem a následnost kondicionálem přítomným.

<i>Il savait „věděl“</i>	} <i>que</i>	} <i>je venais „že přicházím“</i>	
<i>Il sut „věděl“</i>			<i>j'étais venu „že jsem přišel“</i>
<i>Il a su „věděl“</i>			<i>„Přicházel“</i>
<i>Il avait su „věděl“</i>			<i>je viendrais „že přijdu“</i>
<i>Il saurait „věděl by“</i>		<i>je viendrais si j'avais le temps „přišel bych...“</i>	
<i>Il aurait su „byl by věděl“</i>		<i>je serais venu, si... „byl bych přišel...“</i>	
		<i>je serais revenu avant minuit „že budu zpět (se vrátím) před plnoci.“</i>	

Je-li vedlejší větou vyjádřena skutečnost, která trvá ještě v okamžiku, kdy mluvíme (tedy též skutečnost, která platí v každé době), je ve vedlejší větě čas přítomný: *J'ai appris que vous étiez à Prague.* (Osoba, s níž mluvíme, je dosud v Praze.) *Ayant cinq ans, je savais déjà que la terre tourne autour du soleil.*

Podobně lze užit pro označení následnosti futura místo kondicionálu přítomného, když se děj vyjádřený větou vedlejší dosud nestal: *Je lui ai dit que vous irez le voir ce soir.* „Rekl jsem mu, že ho navštívíte dnes večer.“
Z přehledu vidíme také, že po kondicionálu přítomném lze užit ve vedlejší větě takových časů jako po čase minulém i takových jako po čase přítomném.

Z přehledu jsme také poznali, že vedlejší věta s kondicionálem zůstává stejná, at je ve větě hlavní jakýmkoliv čas: *Il m'assure (il m'a assuré) qu'il viendrai, s'il avait le temps.* „Ujistuje (Ujistoval) mě, že by přišel, kdyby měl čas.“
Závěrem lze říci, že pro převážnou většinu případů nám postačí toto zjednodušené schéma:

Věta hlavní	Věta vedlejší		
	předčasnost	současnost	následnost
čas budoucí nebo přítomný <i>Il sait que</i>	passé composé <i>je suis arrivé</i>	présent <i>j'arrive</i>	futur simple <i>j'arriverai</i>
čas minulý <i>Il a su que</i>	plus-que-parfait <i>j'étais arrivé</i>	imparfait <i>j'arrivais</i>	conditionnel prés. <i>j'arriverais</i>

Rozkazovací způsob

(Cvič. str. 78)

Rozkazovacím způsobem (impératif) vyjadřujeme ve francštině stejně jako v češtině rozkaz, žádost, přání, vybidnutí, doporučení, radu nebo prosbu; záporným imperativem pak zákaz. Na rozdíl od češtiny však nepíšeme za rozkazovací větou vykřičník, nýbrž tečku: *Allez-y. Passez-moi du sel, s'il vous plaît. Dites-le-moi, je vous en prie. Ne buvez pas de vin.*

Jako v češtině, tak i ve francštině lze imperativu použít:

1. ironicky (*C'est cela, domes-tu tout.* „To je ono, jen mu všechno dejte!“),
 2. k vyjádření podmínky [*Travaillez et vous serez contents.* „Pracujte (= Budete-li pracovat) a budete spokojeni.“],
 3. k vyjádření přípusky [*Faites ce que vous voulez, elle ne sera jamais contente.* „Dělejte (= At budete dělat) co chcete, nebude nikdy spokojena.“]. Protože rozkazovací způsob nemá 3. osobu, užívá se místo něho subjunctivu (*Qu'il entre.* „At vstoupí!“).
- Minulého imperativu se užívá jen velmi zřídka, a to jen na označení děje zcela skončeného: *Soyez revenus à 10 heures.* „V 10 hodin budete doma (se vracte)!“
- Rozkaz nebo zákaz lze vyjádřit nejen rozkazovacím způsobem, ale i:
1. budoucím časem (*Vous mettez cette lettre à la poste.*),
 2. přítomným časem, a to buď ve způsobu oznamovacím (*Tu sors sur le champ.* „Hned půjdeš! Už at jsi pryč!“) nebo v otázce (*Voulez-vous bien vous taire?* „Budete-li pak mlčet!“ *Portez-vous ma lettre à la poste?*),
 3. přítomným subjunctivem (*Qu'il vous le dise!*),
 4. přítomným způsobem podmínovacím (*Voudriez-vous bien me dire où se trouve la gare?*),
 5. infinitivem (*Voir page 31. Prière de payer d'avance.*).

Subjonctif

Subjonctif ve větách hlavních

(Cvič. str. 79)

V hlavních větách označuje subjunctif:

1. přání (*Qu'il soit sage!* „Kéž by byl hodný!“); spojka *que* bývá vynechána;
- a) u sloves *pouvoir, vouloir, être* (*Puissiez-vous être heureux!* „Kéž byste byli šťastni!“ *Vive la liberté!* *Soit dit entre nous que...* „Mezi námi řečeno...“),
- b) v mnohých archaických říceních (*Sauve qui peut!* „Zachraň se, kdo může!“), zvláště náboženského původu (*Dieu vous protège!* „Bůh vás ochraňuje!“);

2. rozkaz (*Que cela vous serve de leçon!* „Zapamatujte si to!“),
3. rozhořčení (*Que je le fasse!* „Já že to mám dělat?“),
4. podiv (*Qu'elle se soit oubliée à ce point!* „Ze by se takto zapomněla?“),
5. přípusku (*Cottie que cottie!* „At to stojí, co stojí!“),
6. předpoklad (*Soit à égal à B.* „Dejme tomu, že a se rovná B.“),
7. nejistotu (*Personne n'est encore rentré que je sache.* „Pokud vím, nevrátil se ještě nikdo.“).

Subjonctif ve vedlejších větách předmětných a podmětých

(Cvič. str. 80)

I.

Subjunctivu se užívá po slovesech a výrazech vyjadřujících vůli, na př. rozkaz, přání, svolení, zákaz a pod.: *vouloir, ordonner, commander, exiger, demander, insister, conseiller, proposer, recommander, prier, implorer, supplier desirer, souhaiter, préférer, trouver bon, avoir soin, tolérer, permettre, admettre, souffrir, laisser, consentir, approuver, accepter, défendre, empêcher, prendre garde; il faut, il vaut mieux, il est souhaitable, il est nécessaire, il est indispensable, il convient, il importe.*

Je propose que tu le fasses toi-même. Permettez que je vous le dise. Il faut que tu le saches.

Po některých slovesech se užívá subjunctivu jen někdy, a to tehdy, je-li jich užito ve významu vyjadřujícím vůli, na př. *attendre à entendre* ve významu „vyžadovat“, *prétendre* „dělat si nárok, chtít“, *veiller* „dbát“, *aimer (mieux)* „sledovat správným“, *obtenir* „dosáhnouti“, *éviter* „uvarovat se“. I v češtině některá slovesa mohou, ale nemusí obsahovat projev vůle; vyjadřují-li vůli, následuje za nimi spojka „aby“, nevyjadřují-li ji, následuje spojka „že“; ve francštině je po nich subjunctif, jde-li o projev vůle, oznamovací způsob, jde-li o pouhé oznámení: *Il me dit (écrit) qu'il viendra.* „Říká (píše) mi, že přijde.“ — *Il me dit (écrit) que je vienne.* „Říká (píše) mi, abych přišel.“ *Je l'accertis, upozorňuji ho.* (*Je lui mande* „vzkazuji mu“) *qu'il vienne à temps. Je te préviens* („varuji tě“) *que tu ne le croies pas. Il est bon (utile, juste) que tu le saches. J'entends qu'il m'obésse. Par où vous plait-il que je commence?*

Po slovesech *s'attendre* „nadíti se čeho“, *avoir intérêt, être intéressé, s'opposer, tenir à* „trvat na“ se užívá spojky *à ce que*: *Il tient à ce que vous appreniez bientôt le russe.*

Po slovesech *arrêter* „stanovit“, *convenir* „dohodnout se“, *décider, décréter* „naříditi“, *répondre à stipuler* „vymíniti si“ se užívá budoucího času nebo podmínovacího způsobu, ačkoli vyjadřují vůli: *J'ai décidé que nous partirions dimanche.*

Je-li předmětem věty hlavní podmět věty vedlejší, nahrazuje se vedlejší věta vazbou infinitivní: *Je vous ordonne que vous travaillez.* — *Je vous ordonne de travailler.*

II.

Subjunctivu se užívá po slovesech označujících neskutecnost, nejistotu, pochybnost nebo možnost: *douter, désespérer* ve významu „velmi pochybovat“, *ignorer, contester, nier, disconvenir*, „popřít“, „concevoir“, „vyslyt si, chápat“, *risquer, dissimuler*, „tajiti, převraťovati se“, *supposer* v imperativu, *il peut se faire, il se peut, il semble, il arrive, cela se voit, peu s'en faut, il s'en faut de beaucoup, il est possible, il est peu probable, il est douteux, il est faux, il est rare: Je conçois que ce soit pénible. Mettons (Supposons) que cela soit vrai.* „Dejme tomu, že by to byla pravda.“

K označení skutečnosti nebo pravděpodobnosti se užívá způsobu označovach: *Je suppose (= je crois) qu'il est venu ce matin. Il me semble (Il est probable) que vous vous êtes trompé. Je n'ignore pas („vím dobře“) qu'il est guéri. Je ne dissimule pas que je l'ai fait.*

Subjunctivu se užívá také po slovesech myšlení a mluvení, jsou-li v záporu, v otázce nebo ve způsobu podmínovacím, ale jen tehdy, chceme-li tím vyjádřit pouhou možnost nebo pochybnost a nejistotu: *Croyez-vous que cela soit vrai? Je ne dis pas qu'il fasse beau demain. Il n'est pas certain que tu puisses le faire.* Oznamovacího způsobu však užíváme, chceme-li tím vyjádřit své přesvědčení (*Croyez-vous qu'il viendra?* „Myslíte, že přijde, není-liž pravda?“) nebo něco skutečného (*Savez-vous qu'il a été nommé ambassadeur? Croitais-tu qu'il est arrivé? Je ne puis croire qu'il part ce soir.*) Podobně je tomu u *ignorer: Elle ignore qu'il soit venu („zda přišel“). Il ignore qu'il est venu („že přišel“).*

V technické otázce lze užít indikativu i subjunctivu: *Croyez-vous qu'il a (ait) été malade?* „Vy tomu věříte, že byl nemocen?“
Idé-li o dohad, užívá se podmínovacího způsobu: Croyez-vous qu'il serait condamné? „Myslíte, že by snad byl (mohl být) odsouzen?“

Po *il semble* bývá zpravidla subjunctif (*Il semble qu'il ait menti.*), ale po *il me semble* (vyjadřujeme-li své přesvědčení) a po *il paraît* (ve významu „je zřejmo“) užíváme oznamovacího způsobu (*Il me semble que tu es malade. Il paraît qu'il est déjà bien portant.*).

III.

Subjunctivu se užívá po slovesech a výrazech vyjadřujících nějaký cit, a to:

1. strach, neklid nebo očekávání něčeho (*craindre, avoir peur, trembler, redouter, être impatient, attendre*): *Je crains qu'il ne le dise. J'attends (avec impatience) qu'il vienne.*

2. radost (*se réjouir, être bien aise, heureux, satisfait, content, ravi, charmé*): *Quelle chance que nous nous soyons rencontrés. C'est un bonheur que vous m'ayez si bien informé.*

3. překvapení (*s'étonner, être étonné, surpris*): *Je n'en reviens pas („Nemohu se vynadivit“), qu'il ait réussi.*

4. zármutek a lítost (*s'affliger, se plaindre, être affligé, triste, mécontent, malheureux, désolé, regrettable, au regret*): *Je regrette que je vous l'aie dit. Pait calmée. C'est ennuyeux qu'il ne soit venu.*

5. hněv (*fâcher, irriter, enrager, ennuyer*): *Elle est furieuse que Julie*

6. zahanbení: *Il est honteux (confus) que j'aie appris sa conduite.*

7. souhlas, pochopení: *Je comprends (je conçois, je m'explique, il est logique, il est naturel, je trouve naturel) que vous soyez fâché. Il suffit (il mérite) qu'on l'encomage.*

Po slovesech, která se pojí s 2. pádem, může stát spojka *de* ce que a po ni sloveso v subjunctivu nebo v indikativu: *Je me réjouis (je suis heureux) de ce qu'il viendra (viendra).* *Je suis fâché (étonné) de ce que tu n'as (n'as) pas fait ton devoir.*

IV.

Subjunctivu se užívá v podřízených větách, stojí-li před svými větními řídkými (*Que tu aies prévu tout cela, je l'avoue. Que vous ayez raison, c'est sûr.*) nebo když před slovesem řídicí věty je zájmeno, které reprezentuje větu podřízenou (*Je le crois bien qu'il ne puisse quitter son lit.*).

Subjonctif ve větách příslovečných

(Cvič. str. 83)

Subjunctivu se užívá:

1. ve větách účelových po spojkách *pour que, afin que, de peur que, de crainte que (Tu es déjà assez grand pour que tu puisses travailler. Je tremble de crainte qu'il ne me voie.)*; po imperativu se užívá jen spojky *que (Viens vite que je te dise deux mots à l'oreille.* „Pojď honem, at ti něco pošeptám.“);

2. ve větách výsledkových po spojkách *de (en) sorte que, de façon que, de manière que, tellement que, tant que, si + adjektivum + que, si + adverbium + que, si + participium + que*, ale jen tehdy, když vedlejší věta vyjadřuje něco chťného [*Agis de sorte (manière, façon) qu'on puisse compter sur toi. Es-tu si puissant (haut placé) que tu n'aies besoin de personne?*]; vyjadřuje-li skutečnost, je v ní způsob oznamovací (*J'agis toujours de manière qu'on peut compter sur moi. Il a tout si bien arrangé que tout le monde était content.*);

3. ve větách časových po spojkách *avant que, en attendant que, jusqu'à ce que (Je resteraï jusqu'à ce que tu le fasses)*; pouhé que je misto *jusqu'à ce que*

po attendre (*J'attendrai* qu'il soit de retour.) a misto *avant* que po větě záporné (*Je ne partirai* que vous ne me l'ayez promis.);

4. ve větách připouštěcích

a) po spojkách *bien* que, *quoique*, *encore* que „i když“, *malgré* que, *en dépit* que, que... *ou...* que, „at... at“, que... *ou non*, *soit* que... *soit* que, *soit...* (*ou*)... que (*Bien* qu'on fut en décembre, il ne faisait pas froid. *Qu'il pleuve* ou qu'il neige, je vais me promener. *Soit* que tu sois fort, *soit* que tu sois faible, tu peux toujours être utile à l'humanité.); po *quoique* a *bien* que může být sloveso *vynecháno* (*Il est parti quoique malade.*),

b) po spojkách *si* (*aussi*, *quelque*, *tout*) + adjektivum (*adverbum*) + que (*Tout intelligent* qu'il soit, il ne s'intéresse pas à la musique. *Quelleque* *vie* que tu ailles, tu n'y arriveras pas à temps); po *tout*... que je způsobil oznamovací, jde-li o skutečnost (*Tout jeune* que vous êtes, vous avez plus d'expérience que moi. „Jakkoliv jste mlád, ...“),

c) po zvešebecňovacím *qu'* que, *quoi* que, *où* que (*Qui* que vous soyez et *quoi* que vous disiez, il ne vous croit pas.),

d) po zvešebecňovacím *quel* que a *quelque* + substantivum + que (*Quelle* que soit votre douleur, le temps la guérira. *Quelques efforts* qu'il fasse, il ne réussit pas.); *quelque* může mít význam „jakkoliv“ a pak ovšem nemá množného čísla (*Ses seurs, quelque frères* qu'elles paraissent, sont très aimables.);

5. ve větách podmínekových a omezovacích po spojkách *à condition* que, *en* (*au*) *cas* que, *supposé* que, *à supposer* que „deime tomu, že“, *pourvu* que „jen když, jen aby“, *pour* peu que „jen když, jestliže jen, kdyby jen“, *à moins* que „ledaže“, *hors* que, *si tant* est que „jestliže vůbec“ [*J'y vais à condition* que tu y ailles (*tras, tras*) aussi. *] *En* (*au*) *cas* qu'il vienne, je vous écrirai. [Ale: *Au* (*dans* le) *cas*, où il sera venu, je vous écrirai.] *Pourvu* qu'il ne lui arrive rien. *J'irai* le voir *d'aujourd'hui* en huit *à moins* que je ne sois malade. *En quoi* puis-je vous être utile *si tant* est que je puisse être bon *à quelque* chose.];

6. po spojkách *ce n'est pas* que, *non* que, *sans* que, *plutôt* que, *loin* que, *au lieu* que: *La nuit* m'a surpris *sans* que je m'en fusse aperçu. *Je mourrai plutôt* que je le fasse.

Subjonctif ve větách vztahných (přivlastkových) (Cvič. str. 85)

Ve vztahných větách se užívá subjonctivu:

1. k vyjádření cíle, úmyslu nebo žádané vlastnosti (*J'ai besoin* de *quelqu'un* qui *veuille* m'aider. „...kdo by mi chtěl pomoci.“ *Donnez-moi* une *chambre* qui *soit* tranquille. „...který by byl klidný.“), ne však k vyjádření skutečnosti (*Montrez-moi* le *chemin* qui *conduit* à la ville. *Prêchez-moi* un *livre* dont vous n'avez pas besoin.);

* Po spojce *à condition* que může být také indikativ nebo kondicionál.

2. k vyjádření nejistoty nebo pochybnosti, je-li hlavní věta záporná, tázací, podmíňovací nebo omezovací (*Il n'y a pas* de sport qui *soit* si sain que la natation. *Y a-t-il* rien qui vous fasse peur? *Si* vous connaissez un remède qui puisse le guérir, dites-le moi. *Il y a* peu de gens qui sachent supporter le malheur.);

3. po superlativu a výrazech obdobné platnosti (*Le premier*, *le dernier*, *le seul*, *l'unique*, *il n'y a que*): *C'est* le plus grand musicien qui ait jamais vécu. *Voici* l'unique remède contre votre maladie que je connaisse. *Il n'y a que* la vérité qui *soit* durable. — Mluví-li se však o nepopíratelném faktu, užívá se způsobu oznamovacího: *Voilà* le meilleur arbre fruitier qu'il y a dans mon jardin. *Se soumettre* à la nécessité est le mieux que tu peux faire à présent.

Sous-enséquence časů subjonctivních

(Cvič. str. 86)

Pro velkou většinu případů nám postará zjednodušené schema, obdobné tomu, které bylo uvedeno pro souslednost časů indikativních.

Věta hlavní	Věta vedlejší	
	předčasnost	současnost a následnost
Čas přítomný nebo budoucí <i>Je suis</i> heureux	passé du subjonctif qu'il <i>soit</i> venu „že přišel“	présent du subjonctif qu'il <i>viene</i> { „že přichází“ „že přijde“
čas minulý <i>j'étais</i> heureux	plus-que-parfait du s. qu'il <i>fût</i> venu „že přišel“	imparfait du subjonctif qu'il <i>vînt</i> { „že přicházel“ „že přijíždě“

Jak je z uvedené tabulky patrné, vyjadřuje se současnost a následnost výmž tvarem subjonctivu, a to presentem, je-li hlavní věta v čase přítomném nebo budoucím, a imperfektem, je-li v čase minulém. — Předčasnost vyjadřuje passé du subjonctif, je-li věta hlavní v čase přítomném nebo budoucím, plus-que-parfait du subjonctif, je-li v čase minulém. Tato dvě pravidla nám osvětlí následující přehled.

<i>Je suis</i> heureux	} qu'il vienne	„že přichází“	} qu'il soit venu	„že přišel“
<i>Je serai</i> heureux		„že přijde“		„že by byl“
<i>Sois</i> heureux	} „že by přišel“	„aby přišel“	} „aby byl přišel“	„aby byl přišel“
<i>Etant</i> heureux		„že by přišel“		„aby byl přišel“
<i>Je ne sache</i> pas	} „aby přišel“	„aby přišel“	} „aby byl přišel“	„aby byl přišel“
„nevěděl bych“		„aby přišel“		„aby byl přišel“

<i>J'étais heureux</i>	}	"že přijde"	}	"že přišel"
<i>Je fus heureux</i>				
<i>J'ai été heureux</i>	}	"že přichází"	}	"že přišel"
<i>J'avais été heureux</i>				
<i>Je voudrais</i>	}	"aby přišel"	}	"aby byl přišel"
<i>J'aurais voulu</i>				
				}"qu'il fût venu"

Třvá-li děj vedlejší věty v okamžiku, kdy mluvíme, užívá se k označení současnosti présent du subjonctif i po hlavní větě v minulém čase (*Je n'ai pas dit que vous soyez paresseux. Pourquoi n'a-t-on pas cru si longtemps que la terre tourne autour du soleil?*). Tétož tvaru ovšem užíváme i k označení následnosti (*Je lui ai écrit qu'il vienne demain.*).

Z přehledu je patrné, že po přítomném kondicionálu ve větě hlavní mohou být ve větě vedlejší subjonctivy jako po čase minulém nebo jako po čase přítomném či budoucím.

Stane-li se podmínovací souvětí závislé na výrazě vyžadujícím užití subjonctivu, může zůstat nezměněno (*Je ne crois pas qu'il entreprendrait cette affaire s'il n'était pas sûr de réussir. Je ne crois pas qu'il aurait entrepris cette affaire s'il n'avait pas été sûr de réussir.*), ale častěji bývá přítomný kondicionál nahrazen imperfektem subjonctivu (*Je ne crois pas qu'il entreprenne cette affaire s'il n'était pas sûr de réussir.*) a kondicionál minulý plusquamperfektem subjonctivu (*Je ne crois pas qu'il eût entrepris cette affaire s'il n'avait pas été sûr de réussir.*).

Passé du subjonctif označuje předčasnost nejen v minulosti, ale i v budoucnosti (*Je ne bougerai d'ici avant que vous ne m'ayez payé.* „Dříve se odtud nehnu, dokud mi nezaplatíte.“). Označuje též děj v budoucnosti zcela skončený (*Il faut que vous ayez taillé vos arbres avant la fin de ce mois.* „Je třeba, abyste měl stromy prořezány před koncem měsíce.“).

Protože se současnost a následnost vyjadřuje týmž časem subjonctivu, pomáhá si Francouz tím, že užije:

1. příslověčného určení [*Il faut que je sorte tout de suite.* „...ihned“ (současnost), *Il faut que je parte d'aujourd'hui en quinze* „ode dneška za 14 dní“ (následnost)].

2. slovesnými vazbami s *aller* (*Il se réjouissait qu'il allât voir des choses magnifiques.* „Těšil se, že uvidí skvělé věci.“), *devoir* (*Je ne croyais pas qu'il dût venir.* „Nemyslil jsem, že přijde.“), *pouvoir* (*Je doutais qu'il pût avoir fini son travail avant mon départ.* „Pochyboval jsem, že bude (by mohl) mít práci skončenu před mým odjezdem.“) a *avoir* [*Il me fit prévenir qu'il eût à venir me voir.* „Vzkázal mi (Dal mě zpravit), že mě musí navštívit.“]. — *Avoir* (někdy též *pouvoir*) zprěsňuje tedy větu nejen časově, ale i významově.

Konečně nutno konstatovat, že imperfektum a plusquamperfektum subjonctivu v živé řeči úplně zaniklo a že ho moderní autoři užívají již

jen v 3. osobě jednotného čísla. Jinak je imperfektum subjonctivu nahrazováno présentem a místo plusquamperfekta se užívá passé du subjonctif.

Nahrazování subjonctivů

(Cvič. str. 86)

Před subjonctivy dávají Francouzi přednost vazbám infinitivním. Užívá se jich:

1. Když je podmět věty vedlejší týž jako podmět věty hlavní (*Je désire que je sois le premier en classe. — Je désire être le premier en classe. N'es-tu pas heureux que tu puisses travailler? — N'es-tu pas heureux de pouvoir travailler? Est-il assez naïf pour qu'il vous croie? — Est-il assez naïf pour vous croire?*);

2. když obě věty mají podmět neosobní (*Il est impossible qu'on réussisse. — Il est impossible de réussir.*);

3. když podmět věty vedlejší je týž jako podmět věty hlavní (*Je vous ordonne que vous le fassiez. — Je vous ordonne de le faire. Permettez-moi que je me présente. — Permettez-moi de me présenter.*);

4. lze-li hlavní větu doplnit osobním zájmenem předmětným, které označuje podmět věty infinitivní: *Il faudra que j'achète un indicateur. — Il me faudra acheter un indicateur. Empêchez qu'il entre. — Empêchez-le d'entrer.*

Při změně věty subjonctivní v infinitivní mění se spojky takto:

<i>afin que</i>	<i>afin de</i>
<i>à condition que</i>	<i>à condition de</i>
<i>à moins que... ne</i>	<i>à moins de</i>
<i>après que</i>	<i>après</i>
<i>au lieu que</i>	<i>au lieu de</i>
<i>au moment où</i>	<i>au moment de</i>
<i>au (à tel) point que</i>	<i>au point de</i>
<i>avant que</i>	<i>avant de</i>
<i>bien que</i>	<i>pour</i>
<i>de crainte que</i>	<i>de crainte de</i>
<i>de façon que</i>	<i>de façon à</i>
<i>de manière que</i>	<i>de manière à</i>
<i>de peur que... ne</i>	<i>de peur de</i>
<i>de sorte que</i>	<i>de sorte de</i>
<i>jusqu'à ce que</i>	<i>jusqu'à</i>
<i>loin que</i>	<i>loin de</i>
<i>parce que</i>	<i>pour</i>
<i>parce que... ne pas</i>	<i>pour ne pas, faute de</i>
<i>pour que</i>	<i>pour</i>

Infinitiv

(Cvič. str. 87)

Franština má vedle infinitivu přítomného (*chanter, venir*) ještě infinitiv minulý (*avoir chanté, être venu*), kterým se označuje:

1. předčasnost (*Albert m'a dit l'avoir persuadé.* „Albert mi řekl, že ho přesvědčil.“),
2. úplnou skončenost děje (*J'espère avoir fini mon travail ce soir.* „Douám, že budu se svou prací hotov (že svou práci skončím) dnes večer.“),

Infinitiv se může stát substantivem a užívá se ho pak ovšem se členem (*le pouvoir*) nebo s příslabočným zájmenem (*Son titre est magnifique.*).

Infinitiv může být ve větě podmětem, přístavkem, doplňkem, neshodným přívlaskem, předmětem nebo příslovečným určením.

Infinitiv ve funkci podmětu má předložku *de*, stojí-li za slovesem (*Son sort est d'être ignoré.*), pokud to není výraz neosobní. Bez předložky je, stojí-li před slovesem (*Dire et faire sont deux.*) nebo za neosobním výrazem (*Il faut obéir à la loi.*). V příslovích je bez předložky v jakémkoli postavení (*Autre est promettre, autre est donner. Mieux vauds plier que rompre.*).

Ve funkci přístavku je infinitiv bez předložky (*Je n'avais qu'un seul désir, la revoir.*).

Ve funkci doplňku má infinitiv předložku *à* po slovesech *être a rester* (*Il est à plaindre. Il me reste encore à faire mon devoir de mathématicques.*). Bez předložky je po *être censé (jugé, réputé, supposé), paraitre, sembler a se trouver* (*Il est réputé être très sage. Il semble ne pas approuver ta conduite.*) a v tom případě, když také podmět je vyjádřen infinitivem (*Donner vite, c'est donner deux fois.*).

Ve funkci neshodného přívlasku mívá zpravidla touž předložku jako substantivum v též postavení (*L'heure du départ — l'heure de partir, prêt aux sacrifices — prêt à se sacrifier*), ale jsou dosi četné výjimky (*La salle de bain — la salle à manger*).

Ve funkci předmětu bývá infinitiv:

- I. bez předložky:
 1. po slovesech myšlení a mluvení (*Je vous assure l'avoir vu ce matin. J'espère vous revoir bientôt.*); infinitiv může být zaměněn (*Je vous croyais malade.* „Myslíl jsem, že jste nemocen.“); výjimkou je po slovesech myšlení a mluvení infinitiv s předložkou *de*, a to
 - a) vyjadřující-li vůli (*Il m'a dit de le faire.* „Řekl mi, abych to udělal.“),
 - b) kdyby se vedle sebe ocitly dva infinitivy bez předložky (*On peut espérer d'obtenir la réponse en huit jours.*),

170

c) po *jurar, jeter* (jde-li o děj budoucí (*Il jura de dire la vérité.* „Přisahal, že řekne pravdu.“));

2. po slovesech vnímání (*L'as-tu entendu chanter ?*);

3. po slovesech a výrazech označujících vůli [*J'aime mieux (je préfère, je désire, j'adore) faire du ski.*], kromě

- a) po *aimer (J'aime à chanter.)*,
- b) u druhého infinitivu po *aimer mieux (J'aime mieux mourir que de trahir ma patrie.)*,
- c) někdy po *désirer, détester a souhaiter (Je désire de skier.)*;
4. po slovesech modálních [*Nous devons (pouvons, savons) travailler. J'ai failli tomber. Elle a laissé tomber son mouchoir.*].

II. s předložkou *à*:

1. po všech slovesech a slovesných výrazech, jež mají podmět v genitivu (*Il se réjouit de leur rencontre. — Il se réjouit de les rencontrer.*),

2. po většině sloves majících podmět ve 4. pádě (*Je regrette ton frère. — Je regrette de ne pas avoir fait la connaissance de ton frère.*).

III. s předložkou *à*:

1. po všech slovesech, jejichž podmět má předložku
 - a) *à* (*Il excelle à la peinture. — Il excelle à peindre les paysages.*),
 - b) *dans* (*L'hommeur consiste dans le respect des autres et du soi-même. — Son métier consistait à vendre des programmes aux portes des théâtres.*),
 - c) *en* (*Notre nourriture consistait en lait et en pommes de terre. — Son travail consistait à faire la cuisine.*);
2. po některých slovesech, jež se pojí se 4. pádem (*aimer, apprendre, avoir, chercher, commencer, continuer, découvrir, enseigner, donner, laisser, monter, trouver: J'aime bien ma mère. — J'aime à voyager.*).

Poznámka: Po některých slovesech se užívá infinitivu s *à* nebo s *de*: *Il a décidé de partir. — Il est décidé à partir. Il s'est décidé à partir. Il les a décidé à partir. Continuez à lire. — Continuez de lire. Je demande à vous parler.* „Přeji si s vámi mluvit.“ (Podmět obou vět je *je*.) — *Je vous demande de venir.* „Zádám vás abyste přišel.“ (Podmět v druhé větě je jiný než v první.). *Il le force à travailler* (rod *timy*). — *Il est forcé de travailler* (rod *trpný*). *Il ne laisse pas d'être honnête.* „Přece jen je poctivý.“ — *Sa conduite laisse beaucoup à désirer.* „Jeho chování by mělo být mnohem lepší.“ „*Nous nous sommes résolus d'attendre. — Il s'est résolu à quitter son pays. René vient de sortir.*“, René právě vyšel.“ — *Je viens à me rappeler...* „Náhodou si vzpomínám...“

Infinitiv ve funkci příslovečného určení:

I. bývá bez předložky po slovesech pohybu (*Il est allé chercher un médecin.*);

II. s předložkou *pour* nahrazuje:

1. věty účelové a důsledkové uvedené spojkou *pour que* (*Il viendra pour te voir. Il est assez fort pour le faire.*),
2. věty příponštěcí, uvedené spojkami *bien que, quoique* (*Pour être petit, il n'est pas faible.*),
3. věty příčinné, uvedené spojkami *parce que, puisque, car* (*Il a tout perdu pour avoir voulu trop gagner.*);

171

III. s předložkami *afin de, pour, de crainte (peur)* de nahrazuje věty účelové uvedené spojkami *afin que, pour que, de crainte (peur) que*. [*Je voudrais bien vous accompagner afin de (pour) connaître les pays étrangers. Il s'est enfié de crainte (peur) d'être battu.*]

IV. s předložkami *après* a *avant* de nahrazuje věty časové uvedené spojkami *après que* (*Après être revenu, je me suis couché. Avant de traverser la rue, regard autour de toi.*);

V. s předložkou *à condition* de, *à moins* de nahrazuje podmínkové věty uvedené spojkami *à condition que, à moins que* (*Je lui ai prêté mon dictionnaire à condition de me le rendre demain. Tu ne pourras le faire à moins d'être très habile.*);

VI. s předložkami *de manière* à, *de façon* à, *au point* de, *en sorte* de, *jusqu'à* nahrazuje věty výsledkové uvedené spojkami *de manière que, de façon que, de sorte que, tellement que* (*Agisses de façon à ne faire tort à personne. Elle est ignorante au point d'être stupide. Il est sévère jusqu'à en être cruel.*);

VII. s předložkami *loin de, au lieu* de, *plutôt* que *de, sans* nahrazuje způsobové věty uvedené spojkami *loin que, au lieu que, plutôt que, sans que* (*Loin de me conseiller, il m'a injurié. Au lieu de se défendre, il s'enfié. Il nous a raconté tout sans avoir rien oublié.*).

Užití infinitivu místo určitého tvaru slovesného

Infinitivu se užívá místo určitého tvaru slovesného:

1. ve vzrušené řeči, zejména v otázkách a větách zvolacích (*Qui croie? „Komu mám věřit?“ A quoi bon y aller? „Náč tam chodit?“ Je ne savais pas à qui m'adresser.* „Nevěděl jsem, na koho se obrátit.“ *Je n'ai que faire de vos livres.* „Copak bych s vašimi knhami dělal?“ *M'insulter ainsi!* „Tak mě napadnouti!“)

2. v příkazech nebo zákazech platných pro každého (*Ne pas se pencher au dehors.* „Nevyklánějte se z okna.“ *S'adresser au bureau du journal.* „Blíží zprávy (dostanete) v administraci tohoto listu.“ *Voir page 7.* „Viz na straně 7.“)

3. pro větší expresivnost (*Il m'a tracé son programme: Partir à 7 heures, traverser le lac, aller à pied jusqu'à Moutier...*), zvláště místo minulého času v žvém vyprávění (hnes je vyprávěcí infinitiv již jen literárním archaismem: *Et les matelots de rire.* „A námořníci se dali do smíchu.“)

Infinitiv *po faire, laisser, envoyer* a slovesech vlnimání

Sloveso *faire* je faktitivní, t. j. označuje, že děj vyjádřený následujícím infinitivem byl podnětem způsobem: *Il m'a fait rire.* „Rozesmál mě.“ *Il lui a fait voir.* „Ukázal mu.“ *Faire savoir.* „Oznámit.“ *Elle a fait tomber mon plus beau vase.* „Shodila mou nejkrásnější vázu.“

Pojí-li se k infinitivu za slovesem vyjadřujícím vnímání předmět ve 4. pádě, má věta různý smysl podle toho, zda tento předmět stojí před infinitivem nebo za ním: *J'ai observé (regardé, vu) mes amis photographier.* „*J'ai observé (regardé, vu) photographier mes amis.*“ Pozoroval (viděl) jsem, jak jsou mí přátelé fotografováni.“ Předmět stojí totiž za tím slovesem, k němuž se vztahuje. Komu by to nebylo jasné, necht si převede infinitivní vazbu na větu: *Mes amis ont photographié. On a photographié mes amis.* V 1. větě stojí *mes amis* před slovesem (protože to je podmět), a musí tedy stát před ním i ve vazbě infinitivní (*J'ai vu mes amis photographier.*); v 2. větě stojí *mes amis* za slovesem (protože to je předmět), a musí tedy stát za ním i ve vazbě infinitivní (*J'ai vu photographier mes amis.*).

Takové ujasnění je důležité zvláště tehdy, když jsou v infinitivní vazbě předměty dva (*Le général a laissé les ennemis occuper notre ville. J'ai laissé mon frère lire ce livre.*). V tomto případě je možno užít ještě jiného způsobu vyjádření: *Le général a laissé occuper notre ville par les ennemis. J'ai laissé lire ce livre à (par) mon frère.* Po slovese *faire* lze užít jedině druhého typu: *Il a fait bâtir cette maison à (par) un architecte célèbre.*

Pojí-li se k infinitivu předmět zájmený, stojí před slovesy *faire, laisser, envoyer* a před slovesy vlnimání: *Je les ai fait assseoir. Pourquoi ne les laissez-vous pas entrer? Je les ai envoyés chercher un médecin. Je vous ai entendu chanter. Il m'a vu courir à la poste.*

Participia

Přechodník přítomný

(Cvič. str. 90)

Přechodník přítomný (participe présent) má jediný tvar (neshoduje se — na rozdíl od češtiny — se slovem, k němuž se vztahuje). Vyjadřuje zpravidla děj současný s dějem hlavní. (*Arrivant à Paris, je lui rends toujours visite. Arrivant à Paris, je lui rendais toujours visite.*), ale může vyjadřovat i děj předčasný; v tom případě musí stát v čele souvětí (*Prenant son chapeau, il sortit.*).

Ve franštině existují i vazby, v nichž má přechodník jiný podmět než věta hlavní (*Mon père étant malade, je n'irai pas au théâtre.* „Protože je můj otec nemocen, nepůjdu do divadla.“ *Mon vivant, vous n'aurez rien à craindre.* „Za mého života se nemusíte ničeho bát.“)

Jako čeština, tak i franština má vedle přechodníku přítomného ještě přídavné jméno slovesné (viz další kapitolu), ale české přídavné jméno slovesné nutno částo do franštiny překládat přechodníkem přítomným. Proto si musíme uvědomit, že participe présent poznáme podle toho, že 1. může být nahrazen určitým tvarem slovesným (*Les oiseaux, chantant avant le lever du soleil, me réveillent.* — *Les oiseaux qui chantent...*),